

OVER TWEE TUITPOTTEN EN EEN AFVALKUIL

door Jan Timmers

Tijdens het schoonmaken van een van de twee kelders in de verbouwde boerderij De Blauwe Kei werden scherven aangetroffen van een geglazuurde pot van rood aardewerk. De scherven bleken afkomstig van een zogenaamde tuitpot (fig. 1) die in de keldervloer ingemetseld was om dienst te doen als schrobpot. De pot was vastgezet met behulp van kalkmortel, terwijl de rest van de keldervloer bestaat uit bakstenen die zonder mortel op het gele zand liggen. Alleen scherven van de bodem van de pot en van de zijde die tegen de muur van de kelder zat zijn overgebleven, de rest is verdwenen naar alle waarschijnlijkheid tijdens het leeghalen van de kelder, die jarenlang dienst deed als opslagplaats voor aardappelen en later steenkool. Gezien de beschadigingen met name aan de onderkant van de pot kan gekonkludeerd worden dat de pot al diverse jaren in gebruik was voordat hij als schrobpot werd begraven.

Hoe oud is deze pot nu? We verkeren in de gelukkige omstandigheid dat in 1980 te Nijmegen een soortgelijke pot werd aangetroffen (1), die gedateerd werd in de tweede helft van de 17de eeuw. De breedte van de pot uit Nijmegen bedraagt 26,1 cm. De pot uit De Blauwe Kei is groter (breedte ca. 33 cm). Beide potten zijn aan de binnenzijde voorzien van loodglazuur. Aan de buitenzijde is dit alleen het geval met het bovenste gedeelte, waar bovendien gele slibversiering is aangebracht. Gezien de overeenkomst tussen de twee potten lijkt het gerechtvaardigd onze pot eveneens te dateren in de tweede helft van de 17de eeuw, eventueel iets vroeger of later. De bouw van De Blauwe Kei wordt in het algemeen geplaatst in het jaar 1734, omdat muurankers in de topgevel dat jaartal aangeven. Nu zeggen muurankers in verband met het bouwjaar ook niet alles, maar de vondst van de tuitpot maakt dit jaartal toch een stuk zekerder. De tuitpot is dan waarschijnlijk te dateren in het eerste kwart van de 18de eeuw.

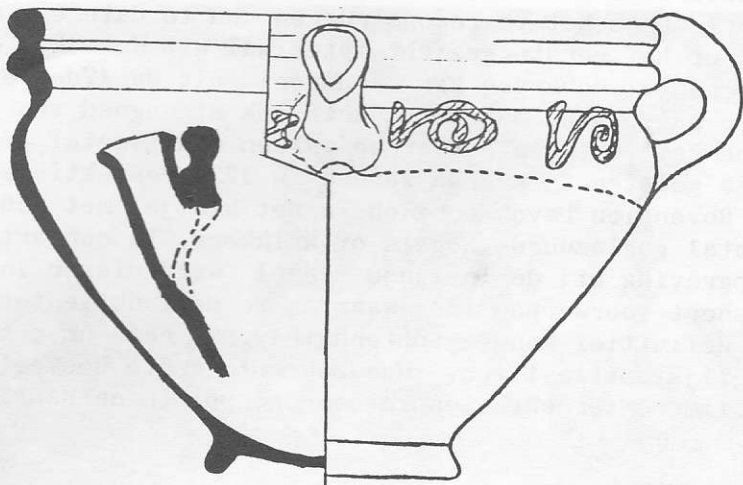

fig. 1 tuitpot uit De Blaauwe Kei.

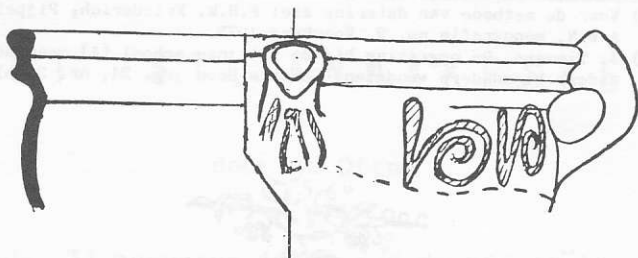

fig. 2 tuitpot uit de afvalkuil in de Haag.

Toevalligerwijs werd er onlangs in Gemert nog een tweede tuitpot aangetroffen, die qua vorm en versiering grote gelijkenis vertoont met de al genoemden (fig. 2). Alleen het bovenste gedeelte is gevonden en de breedte bedraagt ca. 26 cm. Deze tuitpot, of liever fragmenten ervan, maakten deel uit van een veel groter aantal scherven die de heemkundekring onlangs kreeg aangeboden van Willem Vos. Willem verzamelde de scherven uit het zand dat afkomstig was uit een sleuf die werknemers van de PNEM aan het graven waren in de Haag. Hij heeft alleen de meest in het oog springende scherven opgeraapt over een afstand van 2 à 3 meter. Het aantal scherven is zo groot dat met zekerheid gesproken kan worden van een afvalkuil waar de sleuf blijkbaar dwars doorheen gegaan is. Hopelijk wordt ons in de toekomst de mogelijkheid geboden om de rest van de afvalput aan een nader onderzoek te onderwerpen.

Het materiaal voor zover het nu voorhanden is, is te fragmentarisch om het te reconstrueren en te dateren, maar het lijkt op het eerste gezicht materiaal uit de 18de eeuw. Een klein aantal scherven kan eventueel uit de 17de eeuw stammen. Behalve rood aardewerk komt ook steengoed voor uit Raeren en het Westerwald. Verder vallen een tweetal pijpekoppen op die gedateerd kunnen worden in 1720 respectievelijk 1750 (2). Bovendien bevonden zich in het kistje met scherven een negental geglazuurde kogels of knikkers. In een artikel over de opgraving bij de latijnse school werd dieper ingegaan op dit soort voorwerpen (3), waarvan we de functie tot op heden niet definitief konden achterhalen. Dat het om echte kogels gaat lijkt uitgesloten. Hoe zou zo'n grote hoeveelheid kogels immers terecht komen in een beerput in de Haag?

NOTEN:

- (1) Van huisvuil tot museumstuk, catalogus Nijmeegs Museum Commanderie van St. Jan, 1981, catalogusnummer 20.
- (2) Voor de methode van datering zie: F.H.W. Friederich, Pijpelogie, A.W.N. monografie no. 2, Voorburg 1975.
- (3) J. Timmers, De opgraving bij de latijnse school (4), een schoen en andere bijzondere vondsten, Gemerts Heem jrg. 24, nr. 2, blz. 41.

